# Reactie POV op aanpak Mestmarkt

24 september 2024

Middels deze notitie wil POV de belangrijkste aandachtspunten op de Aanpak Mestmarkt met u delen. POV is vooral ontzet over de verdeling in de sectorale mestplafonds alsook de afroming.

**Kernboodschap POV:**
De maatregelen die impact hebben op de varkenshouderij zijn onredelijk en disproportioneel. Het is maar de vraag of het überhaupt juridisch stand houdt. Daarnaast dragen de maatregelen nauwelijks bij aan behalen van gestelde doelen en de mestcrisis wordt zo niet opgelost.

Concreet vragen wij daarom:

- Beloon sectoren die verantwoordelijkheid nemen en aan afspraken/doelen houden in plaats van ze te straffen!
- Schrap de restopgave voor de varkenshouderij
- Room varkensrechten bij overdracht niet af
- Neem crisismaatregelen om mestverwerking en extra export te realiseren
- Neem crisismaatregelen om de plaatsingsruimte te verruimen (incl toepassing Renure)
- Revenuen van LBV/LBV+ toekennen aan desbetreffende sector
- Behoud van eerder gerealiseerde ruimte in het sectorplafond om te kunnen voldoen aan maatschappelijke doelen

Om meer balans te krijgen in de mestmarkt zijn er grofweg 3 knoppen om aan te draaien, te weten 1) vermindering in aanbod van nutriënten, 2) verhogen verwerking en export en 3) plaatsingsruimte vergroten.

## Acties varkenshouderij;

De varkenshouderij heeft al jaren verantwoordelijkheid genomen en enorme stappen gezet. Daardoor produceren we al jarenlang onder het sectorplafond en is mestverwerking van varkensmest van de grond gekomen. Circa 40% van de mest wordt verwerkt en geëxporteerd. De totale bijdrage van de varkenshouderij qua mestvolume is maar 11 %.

### 1. Vermindering in aanbod

**Krimp varkensstapel:**
De varkenshouderij zit, zoals aangeven, al jaren onder haar sectorale mestproductieplafond en heeft al substantieel geleverd door eerdere afroming, afname POR rechten, subsidieregeling sanering varkenshouderij (SRV) en de autonome ontwikkeling. De SRV (2020-2021) zorgde voor een reductie van 7% van varkensstapel ( -580.593 varkenseenheden). Ook het afschaffen van de POR (regeling ontheffing productierechten meststoffenwet) zorgde voor een reductie van 121.622 varkenseenheden in 2017. De varkenshouderij is de laatste 25 jaar met 27% in varkensrechteenheden gedaald. En qua dieraantallen is dat een reductie van ruim 2.2 miljoen varkens.

chart (1).pdf

Door de LBV/LBV+ wordt in 2024, 2025 en 2026 ook een aanzienlijke reductie in dieraantallen verwacht. Er hebben 553 varkensbedrijven ingeschreven, dat is 20% van het aantal bedrijven. Ondertussen hebben al 182 varkenshouders getekend. De varkenshouderij kan hierna niet verder krimpen, om gezond, concurrerend en

toekomstbestendig te blijven. De rek van krimp is eruit en varkenshouders die willen stoppen, zijn gestopt of stoppen middels de beëindigingsregelingen die nu in uitvoering zijn.

LVVN gaat ervan uit dat er 65% bij de LBV/LBV+ regeling stopt. Voor varkenshouderij, zie tabel 1, wordt er gerekend met 4,1 miljoen kg fosfaat en 11,1 miljoen kg stikstof. Dit is ruim 50% van de berekende stikstof en fosfaatopbrengst uit de LBV/LBV+. LVVN rekent hier met CBS data (Dierlijke mest en mineralen 2023 | CBS), waarbij er voor een varkensrecht wordt gerekend met een excretiefactor van 4,1 kg P2O5 en 11,2 kg stikstof. POV maakt zich zorgen over deze berekening aangezien er een "gat" zit tussen forfaitaire excretie en werkelijke excretie. In 2023 was de excretie voor de varkenshouderij 81,7 miljoen kg stikstof en 32,8 miljoen kg fosfaat en waren er 7937000. Dit zou een excretie per vleesvarken/varkensrecht betekenen van 10,3 kg N en 4.1 P2O5. Dus er is een mogelijk verschil in de hoeveelheid stikstof.

**Voerspoor**
De uitscheiding van fosfaat en stikstof in varkensmest daalt al jaren. Enerzijds door de afname van dieren, anderzijds door de optimalisatie van de varkensvoeders en de verbeterde voerefficiëntie. Hier is geen reductie qua voer aanpassingen meer mogelijk. Eerder wordt een averechts effect verwacht: een stijging door stallen met meer leefoppervlakte voor dieren en strooisel om tegemoet te komen aan dierenwelzijn, en meer inzet van circulaire (co)producten. De ruimte die de varkenshouderij heeft gerealiseerd om onder het plafond te komen is noodzakelijk als buffer om duurzaamheidsstappen te zetten. Het is unfair dat deze ruimte nu afgepakt wordt en verdeeld wordt over alle sectoren.

### 2) Verhogen van verwerking en export
Veel varkenshouders hebben geen of beperkt grond. Om op een verantwoorde manier om te gaan met de mest hebben zij al jaren vaste contracten met mestverwerkers, akkerbouwers, melkveehouders en intermediairs. Ruim 40% van de varkensmest wordt hierdoor verwerkt. Een groot aandeel van de verwerkte mest wordt geëxporteerd (circa 40% van de totaal geproduceerde hoeveelheid P2O5 en circa 20 % van de totaal geproduceerde hoeveelheid stikstof vanuit varkenshouderij). Deze nutriënten worden dus niet afgezet in Nederland en hebben dus ook geen impact op onze Nederlandse waterkwaliteit. De varkenshouderij vraagt al jaren om een verhoging van de capaciteit in mestverwerking en stimulering van export. Hier is alleen in al die afgelopen 10 jaar geen gehoor en invulling aan gegeven. Er is noodzaak aan meer stimulatie van het gebruik en export van circulaire meststoffen. Hiervoor is een regie-aanpak vanuit het Rijk nodig. Er moeten vergunningen komen voor mestverwerkingsinstallaties door middel van aanwijzingsbesluiten in overleg met Provincies. Daarnaast moet wet- en regelgeving faciliterend gemaakt worden op gebied van bodembeheer en stimuleren van gebruik van dierlijke meststoffen. Ook het wegnemen van exportbelemmeringen horen daarbij.

### 3) Verhoging plaatsingsruimte
De varkenshouderij maakt vanuit de mestverwerking prachtige circulaire meststoffen die gelijkwaardig zijn aan kunstmest. De erkenning van Renure en regelgeving die gebruik van dierlijke mestproducten stimuleert, is noodzakelijk. Hier hoort ook de verlenging, liefst vergroten, van de 'pilot Mineralenconcentraten' bij. Bij de huidige crisis horen crisismaatregelen die de plaatsingsruimte voor dierlijke mest vergroten.

## IMPACT VAN MAATREGELEN UIT DE MESTBRIEF VAN WIERSMA

**Onevenredige opgave: Verdeling sectorplafonds en afroming**
Om onder het nationale mestproductieplafond te komen stelt Wiersma de sectorale productieplafons bij en gaat ze afromen. In onderstaande tabel 1, is te lezen dat de bijdrage van de varkenshouderij met 4.1 miljoen kg fosfaat en 11.1 miljoen kg stikstof (bij 65% deelname) wegens de LBV enorm is. Dat is vrijwel de helft van de opbrengst van de gehele LBV. Alle sectoren profiteren van de lagere restopgave door de (berekende) inspanningen van de varkenshouderij. Vervolgens krijgt de varkenshouderij ook nog een forse restopgave toebedeeld op fosfaat. Zie hiervoor tabel 1. Voor stikstof is er geen aanvullende restopgave om onder het nationale productieplafond te komen, maar voor fosfaat wel. Dit terwijl wij al ruim 4 miljoen Kg fosfaat leveren middels de bedrijfsbeëindigingen. Daarnaast zat de varkenshouderij al onder het sectorplafond van 2024 met 10.1 miljoen kg stikstof en 3.9 miljoen kg fosfaat**.** Deze ruimte (totaal 8,9 miljoen kg fosfaat) is de

varkenshouderij gewoon ontnomen. Waarom nog aanvullend een verdeling van de restopgave over alle sectoren? De rek is al uit onze sector. Het is buitensporig om na deze enorme bijdrage en inspanning bestraft te worden met aanvullende afroming. En hiermee verlangt LVVN dat de sector met nog ruim 250.000 rechten krimpt. Dit is disproportioneel en absurd, na al zoveel geleverd te hebben.
Dit alles pleit voor een bijstelling van de restopgave voor de varkenshouderij naar 0 en het afschaffen van de aanvullende afroming.

De eerdere ruimte onder het sectorplafond van de varkenshouderij, welke behaald is door de inspanning van de sector is zoals aangegeven weggenomen en er is een aanvullende opgave bij gekomen. Goed gedrag wordt bestraft. De ruimte die de varkenshouderij had onder het plafond is noodzakelijk als buffer om duurzaamheidsstappen te zetten. Het is unfair dat deze ruimte nu afgepakt wordt en verdeeld wordt over alle sectoren.

*Tabel 1: Berekening voorgestelde mestproductieplafonds 2025*

| **fosfaat (mln kg)** | nationaal | melkvee | varkens | pluimvee | overig |
|---|---|---|---|---|---|
| verwachte productie 2024 [1] (A) | 148,0 | 76,4 | 32,8 | 22,8 | 16,0 |
| verwacht effect deelname Lbv/Lbv+ [2] (B) | 8,0 | 1,4 | 4,1 | 2,1 | 0,5 |
| verwachte productie 2025 (= A - B) | 140,0 | 75,0 | 28,7 | 20,7 | 15,5 |
| aandeel in productie (relatief) | 1,000 | 0,536 | 0,205 | 0,148 | 0,111 |
| aandeel in restopgave (absoluut) | 5,0 | 2,7 | 1,0 | 0,7 | 0,6 |
| **mestproductieplafond 2025** [3] | **135,0** | **72,4** | **27,7** | **20,0** | **15,0** |
| *mestproductieplafond 2024* | *150,7* | *73,6* | *36,7* | *24,1* | *16,3* |
| | | | | | |
| **stikstof (mln kg)** | nationaal | melkvee | varkens | pluimvee | overig |
| verwachte productie 2024 [1] (C) | 461,7 | 273,2 | 81,7 | 52,3 | 54,5 |
| verwacht effect deelname Lbv/Lbv+ [2] (D) | 21,7 | 4,9 | 11,1 | 4,0 | 1,6 |
| verwachte productie 2025 (= C - D) | 440,0 | 268,3 | 70,6 | 48,3 | 52,9 |
| aandeel in productie (relatief) | 1,000 | 0,610 | 0,160 | 0,110 | 0,120 |
| aandeel in restopgave (absoluut) | 0,1 | 0,1 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| **mestproductieplafond 2025** [3] | **440,0** | **268,2** | **70,6** | **48,3** | **53,0** |
| *mestproductieplafond 2024* | *489,4* | *286,5* | *91,8* | *54,7* | *56,4* |

[1] Bron: CBS Monitor fosfaat- en stikstofexcretie in dierlijke mest, 2e kwartaalrapportage 2024

[2] Bron: Berekeningen op basis van gegevens van RVO en CBS

[3] Voor 'overig' geldt geen mestproductieplafond; daarvoor resteert de productieruimte die het verschil is tussen het nationale mestproductieplafond en de sectorale mestproductieplafonds voor melkvee, varkens en pluimvee.

## Crisisaanpak en bestuurlijk lef mist

Het gros van de maatregelen is gericht op stoppen of stoppers. LVVN stopt enorm veel geld en energie in het saneren en verkleinen van de veehouderij, terwijl ze ook meer daadkracht en beweging in het spoor verhogen van verwerking en export en verhoging plaatsingsruimte kan zetten. Dit spoor wordt wel benoemd, maar het blijft abstract. Het perspectief voor de blijvers en op een verlichting van de mestmarkt voor de korte termijn blijft uit. De oplossingen die voorgesteld zijn, zijn prijsverhogend voor blijvers. Bedrijven worden onverkoopbaar.
De inschatting van het prijseffect op rechten wordt bijvoorbeeld door het kabinet als beperkt ingeschat. POV schat deze situatie compleet anders in. De kosten van krimp worden altijd betaald door de blijvers, ook hier. De prijs van varkensrechten zal oplopen, want het wordt een overspannen markt aangezien iedereen tegelijkertijd rechten gaat kopen en er een hoop rechten uit de markt verdwijnen middels de beëindigingenregelingen. Ook dit is niet helpend voor een transitie van de landbouw.

## Afroming

Afroming wordt hier ingezet voor alle sectoren om de restemissie te behalen. De varkenshouderij heeft al immens geleverd via de ruimte die al gerealiseerd is onder het huidige plafond, bedrijfsbeeindigingsregelingen, het voerspoor, en de autonome ontwikkelingen. Waarom worden we geslachtofferd met nog een restopgave en daarbij berekende hoeveelheid afroming? Door afroming loopt de kostprijs voor blijvers op, worden bedrijven onverkoopbaar en wordt ruimte om te verduurzamen ontnomen.
Het percentage afroming is berekend, zie tabel 2, om zo de restopgave per sector te behalen. Hierbij is geen rekening gehouden met de eerder al genoemde inspanningen, proportionaliteit, realiteit, overspannen markt, de beperkte rek in een sector. Er is enkel gerekend naar een restopgave toe. Hierin mist de varkenshouderij een feitelijke onderbouwing, geen berekening.

De rek is eruit! Waarom niet eerst afwachten op de evaluatie eind van het jaar met de daadwerkelijke opbrengsten van de LBV/LBV+, waarbij de revenuen toekomen aan de sectoren die inspanningen hebben geleverd en dus ook de restopgave wordt gelegd bij de sector die nog moet bewegen.

*Tabel 2: Jaarlijks verwacht reductie-effect van afroming op de productie van fosfaat en stikstof (in miljoen kg) bij verschillende afromingspercentages.*

| Percentage | 10% | 15% | 20% | 25% | 30% |
|---|---|---|---|---|---|
| *Fosfaatrechten* | | | | | |
| - stikstofreductie | 0,89 | 1,34 | 1,78 | 2,23 | 2,67 |
| - fosfaatreductie | 0,25 | 0,38 | 0,50 | 0,63 | 0,76 |
| | | | | | |
| *Varkensrechten* | | | | | |
| - stikstofreductie | 1,15 | 1,73 | 2,32 | 2,89 | 3,47 |
| - fosfaatreductie | 0,41 | 0,62 | 0,82 | 1,03 | 1,23 |
| | | | | | |
| *Pluimveerechten* | | | | | |
| - stikstofreductie | 1,03 | 1,55 | 2,06 | 2,58 | 3,09 |
| - fosfaatreductie | 0,53 | 0,80 | 1,07 | 1,33 | 1,60 |

**De volgende brede bedrijfsbeëindigingsregeling wordt genoemd**
Het is belangrijk dat bij vormgeven van de brede beëindigingsregeling dat de leerervaringen van eerdere opkoopregelingen (Srv en LBV(+)) worden meegenomen. Effectiviteit en doelmatigheid staat hierbij centraal. Nu worden ook vaak mooie en toekomstgerichte jonge bedrijven (en locaties!) gesaneerd (omdat ze hoog gewaardeerd worden). Dit is zonde! Zo zijn er meer leerervaringen en deze staan op papier. Laat de Brede bedrijfsbeëindigingsregeling goed aansluiten bij de doelen die ermee gehaald dienen te worden.

## TENSLOTTE

De varkenshouderij neemt altijd haar verantwoordelijkheid en zal dat blijven doen. Het is niet voor niks dat onze sector eerder gestelde doelen met betrekking tot plafonds behaalde. De voorgestelde maatregelen leggen een zware last bij de varkenshouderij in plaats van dat de sector eens beloond wordt voor inspanningen. Maar belangrijker nog: de maatregelen leiden niet tot het behalen van doelen én de mestcrisis wordt er niet mee opgelost. Er wordt structuurbeleid gevoerd over de rug/ onder het mom van waterkwaliteit.

*De varkenshouderij neemt verantwoordelijkheid en kan oplossingen bieden voor vraagstukken van nu en in de toekomst. Vraagstukken en maatregelen moeten veel integraler bezien worden, en daarover blijven wij graag in gesprek.*

*Bekijk het webinar waarin Linda Verriet en Kees de Jong uitleggen wat de gevolgen van de maatregelen zijn voor de varkens- en pluimveehouderij: Mestbrief Wiersma heeft flinke impact op varkens- en pluimveehouders - Nieuwe Oogst*
*Voor vragen of meer informatie kunt u contact opnemen met Linda Verriet (lverriet@pov.nl/ 06 22213982)*